

Posudek na rigorózní práci Michala Guse: Téma pouti v kanonizovaných dílech české literatury

Pokládá-li Michal Guse za cíl své práce, která vznikla dotvořením a prohloubením práce diplomové, vyložit Labyrint světa a ráj srdce, Pout' krkonošskou a Kulhavého poutníka „z hlediska literárního a vystihnout jejich smysl a význam“, pak lze dle mého názoru konstatovat, že svůj cíl splnil na velmi dobré odborné úrovni – díky poučenosti v odborné literatuře (teoretické i literárně historické) i díky své interpretační houževnatosti a důkladnosti. Také díky svému osobnímu intelektovému angažmá, uplatněnému při zkoumání děl, v nichž se kladou otázky z nejzákladnějších, zrozené z intenzivního, namnoze bolestného prožitku světa a ohraničenosti lidské existence.

Vzhledem k tomu, že literárně historický kontext obklopující archetypy pouti a poutníka (popř. cesty a cestování) představuje nezvladatelnou šíři, bylo velmi podstatné zúžení tématu – a to na pout' transcendentální, zahrnující v sobě jak pohyb prostorem, tak pohyb duchovní – poznávání, hledání, tázání, nalézání...

Teoretické zázemí si Michal Guse buduje (vytváří, kompletuje) na základě bachtinovského časoprostoru (učení o průniku řad), Slawińského systematiky prostoru zobrazeného (přesněji „výstavbového procesu“ – scénérie, místo děje, eliptičnost, přídatné významy) nebo dále specializovaných poetologických studií Zdeňka Hrbaty apod. Zdá se mi, že v teoretické části práce se oproti celkové – funkčně zúžené – koncepci problematika rozšiřuje (objevují se například tituly jako Candide nebo Simplicius Simplicissimus), které náleží spíše k jiné tradici. Téma pouti se rovněž aktualizuje (srov. zmínku o Topolově próze Karla Klenotníka cesta na Korziku, o románu Jacka Kerouaka Na cestě). Příliš náhle se přechází od Bunyana (Cesta křesťana z města zkázy na horu Sion) k Simpliciovi Simplicissimovi, poplatnému zejména pikareskní tradici. Novalis by neměl být pominut, ale měla by být zaznamenána zejména povaha jeho putování (Jindřich z Ofterdingen) – jak v části dokončené, tak v rekonstruovaném pokračování, kde se svobodně prolíná historie a básnický mýtus.

Co považuji za cenné, je autorovo předjímání následujících analýz, to, že již v rámci probírky teoretických konceptů používá tři kanonizované pouti českého písemnictví k dokládání obecného jedinečnou variantou.

Výklad Labyrintu světa a ráje srdce se vyznačuje komplexností – dílo je vsazeno (s použitím známé studie Václava Černého) do atmosféry barokní epochy (vztaženo k myšlence pansofie), současně též vpojeno do kontextu autor

ského. Osobnost Komenského práce představuje v náležitém rozpětí, též osudovém (prožité strádání a pochyby). Michal Guse nepomíjí texty, které, jak odborná literatura prokázala, tvůrce inspirovaly, z nichž čerpal – tedy prameny Labyrintu. Právě na jejich pozadí lze pak ocenit originalitu české alegorické pouti – tu autor předkládané práce nejen krok za krok rekapituluje, ale též objasňuje; odkrývá antitetický princip výstavby, povahu labyrintovosti, funkci alegorických průvodců a rekvizit („zosobnění konfliktu mysli a vědomí, sváru mezi touhou poznání a zvykem“) apod. Výsledně též duchovní „řešení“ deziluzivní zkušenosti poutníka, nalezení světa klidu a pokoje – příbytku božího. Zde se nabízí a je uplatněno srovnání s utopickou literaturou a žánrem zjevení.

Obdobnou důkladností, až zaujateckou, se vyznačuje také analýza Pouti krkonošské. Michal Guse jako by se nechtěl vzdát žádného získaného poznatku a postřehu, žádné interpretační hypotézy. Zapojuje mnohé vykladače (Šalda, A. Novák, Mukařovský, Eisner, Janáčková, Hrdlička, Hodrová, Hrbata). Současně sám propátrává smyslový, metaforický a symbolický významový plán. Zdá se nám, že vzdor bohaté kompilaci působí výklad spontánně a

kontinuálně, neboť autor většinou úzce váže citované autory k procesu vlastního myšlenkového (interpretačního) zmáhání mnohavýznamového a stupňovitě sémantizovaného textu, textu namnoze antitetického, s hustotou kontrastů, se snem a mnohými tajemstvími. S krajinou syntetizující smyslový zážitek s vizí a literární inspirovaností, s originálně pojatou vertikálností apod. Autor dále prokazuje celou řadou funkčních odkazů obeznamenost s celkem Máchova díla (srov. např. nepoložené otázky Pouti krkonošské, které můžeme číst v Těžkomyslnosti).

(Nejasná je mi paralela s barokní milostnou honičkou, kde jde jednoznačně o smysl náboženský, o Duši a Krista, právě tak jako připomenutí Dona Quijota, jemuž je romantický rozpor zcela cizí)

Oproti analýze Labyrintu a Pouti působí pojednání Kulhavého poutníka oproštěněji, mimo jiné díky tomu, že mizí mnohohlas četných interpretů a až vzrušující luštění obrazných nápovědí. Autor se tu stává empatickým a chápavým průvodcem, rekapitulujícím dialogický průběh kulhavé pouti, její meditativnost. Objasňuje zdvojení subjektu (autor - „kulhavý poutník“), milníky setkání, alegorické figury, tematické okruhy, mravní étos a jeho argumentaci (soupeření Duše a Osoby). Tázání po smyslu existence v situaci vědomí o konečnosti a nevědění. Přínosné se ukazuje zvláště srovnání s Komenského Labyrintem, analogie, které ovšem prokazují základní odlišnost poutníků trpících a zklamaných světem v odlišných epochách.

Právě Josef Čapek stvrzuje smysluplnost předkládané práce, která vedle sebe klade tři varianty duchovní pouti tím, že autory dřívějších epoch zahrnuje do široce rozvinutého dialogu, má je na mysli a vydává se v chaosu svého času v jejich stopách. Ona smysluplnost se pochopitelně ověřuje v průběhu celého výkladu – poučeného a živě reflektujícího, výsledně v závěrečných pasážích, kde se znovu vyznačuje přibližování i oddalování zvolených textů a jejich poutí.

Mám zato, že také Michal Guse pracným vytvářením své diplomové a posléze rigorózní práce absolvoval prostřednictvím autentických literárních výpovědí svou pouť duchovního zrání, o čemž svědčí mimo jiné osobní zaujetí – entuziasmus.

Práce si vážím a doporučuji k obhájení.

Dr. Josef Musvica